

RD1500080

Raadsvergadering
17 december 2015

Onderwerp
Startnotitie referendum over de opvang van asielzoekers en statushouders in de gemeente Steenbergen

Steenbergen; 10 december 2015

Aan de raad,

Inleiding

Voor u ligt een startnotitie tot het houden van een raadgevend referendum over de opvang van asielzoekers en statushouders in de gemeente Steenbergen. Het houden van een referendum is nieuw voor de gemeente Steenbergen en is in het kader van bestuurlijke vernieuwing een bijzonder instrument om het oordeel van de inwoners van de gemeente Steenbergen vast te kunnen stellen. Het houden van een referendum is beslist geen sinecure en hangt samen met een groot aantal procedurele vraagstukken en aandachtspunten die het proces en de rechtmatigheid van het referendum moeten bewaken. In deze startnotitie komen deze zaken aan bod en aan u wordt gevraagd hierover een besluit te nemen.

Opzet notitie

Het besluit tot het houden van een referendum is een sluitstuk op het proces en de discussie over de opvang van asielzoekers en statushouders in de gemeente Steenbergen. Aangezien het verzoek tot het houden van een referendum in het licht van dit proces moet worden gezien, wordt in de notitie in vogelvlucht teruggeblikt op het proces van besluitvorming.

De regels voor het houden van een referendum en alle stappen in dit proces zijn in onze referendumverordening uitgewerkt. Deze stappen komen in de verschillende onderdelen in deze notitie terug. Daarbij zal ook ingezoomd worden op de consequenties van het houden van een referendum in relatie tot het besluitvormingsproces en de bevoegdheden van de raad. In deze notitie wordt u tevens gevraagd een oordeel te vellen over de vraagstelling, de datum waarop het referendum plaats kan vinden, communicatie en de bekostiging van het referendum.

Doel van de notitie

Het doel van de startnotitie, zoals ook bedoeld in de referendumverordening, is dat de raad zich op basis hiervan uitsprekt over de vraag of er een referendum moet komen, over de vraagpunten die gesteld worden en wanneer het referendum plaats dient te vinden. De referendumverordening is als bijlage toegevoegd bij de startnotitie (bijlage 1).

Route en status van de notitie

Overleg met de initiatiefnemers tot het houden van een referendum is het startpunt van deze notitie. Via het indieningsformulier is een specifieke vraag gesteld aan de burgers van Steenbergen. Bij het opstellen van deze notitie en de formulering van de vraagstelling is belang gehecht aan het goed betrekken van de initiatiefnemers en of de notitie en vraagstelling overeenkomstig is met wat zij voor ogen hebben met dit referendum.

Volgens de referendumverordening wordt binnen de twee maanden na het indienen van het verzoek door de raad een startnotitie geagendeerd. Doordat deze notitie niet via het college aan u wordt aangeboden, is aan het presidium gevraagd of op basis van deze notitie de gemeenteraad voldoende informatie heeft

tot het nemen van een besluit over het wel of niet houden van een referendum en de overige beslispunten die in deze notitie verwoord zijn. Deze notitie wordt u zodoende ter besluitvorming aangeboden zonder een advies of oplegger van het college. Aan u wordt zodoende gevraagd te besluiten, gelet op artikel 5:3 van de referendumverordening, of over de vraagstelling van deze startnotitie een referendum kan worden georganiseerd.

Proces besluitvorming opvang asielzoekers en statushouders

Beeldvormende vergadering van 21 oktober 2015

De gemeenteraad heeft het initiatief genomen tot het organiseren van een beeldvormende vergadering. Aanleiding tot deze beeldvormende vergadering was een notitie wat door het college was aangeleverd en op basis waarvan burgers konden reageren. In deze startnotitie werd de hypothetische vraag gesteld hoe de gemeente kan reageren op het moment dat vanuit het COA een verzoek indient tot het tijdelijk huisvesten van asielzoekers. In de notitie van het college is aangegeven dat de gemeente de opvang kan organiseren van 600 asielzoekers op een tijdelijke locatie Buiten de Veste. Op de beeldvormende vergadering van 21 oktober, die vanwege de grote opkomst, in 't Cromwiel werd gehouden waren zo'n 700 burgers aanwezig. 19 sprekers hebben van de gelegenheid gebruik gemaakt om gedurende 5 minuten hun standpunt naar voor te brengen. De meerderheid van de sprekers heeft aangegeven tegen de opvang van asielzoekers te zijn, überhaupt of specifiek gericht op het aantal en de voorgestelde locatie.

Oordeelvormende vergadering van 9 november 2015

De oordeelvormende vergadering is in het gemeentehuis gehouden. Gelet op de belangstelling was de capaciteit van de raadszaal uitgebreid voor 120 aanwezigen. Op deze bijeenkomst hebben 17 burgers gebruik gemaakt van het spreekrecht. Voor de spreektijd was een uur uitgetrokken, derhalve was voor iedere spreker 3 minuten spreektijd gereserveerd. Voor deze bijeenkomst was een collegevoorstel en conceptbesluit onderdeel van de beraadslagingen. Op basis van de beeldvormende vergadering en een onder inwoners afgenomen enquête werd aan de raad een aangepast voorstel aangeleverd, waarin de raad op basis van een matrix werd gevraagd een afweging te maken. Tijdens deze vergadering werd het voornemen tot het houden van een referendum aangekondigd.

Besluitvormende vergadering van 25 november 2015

In deze vergadering hebben 10 burgers gebruik gemaakt van het spreekrecht. De gemeenteraad van Steenberghe heeft op 25 november 2015 door middel van een amendement besloten tot de opvang van 100 asielzoekers - bestaande uit gezinnen - met een verblijfsstatus, naast de door het Rijk opgelegde taakstelling, voor de duur van maximaal zes maanden verspreid over meerdere locaties in de gemeente Steenberghe.

Bij de inspraak werd het initiatief tot het houden van een referendum (bijlage 2), ondersteund door 1078 handtekeningen, ingediend. De handtekeningen zijn op verzoek van de raad onderverdeeld naar kern (bijlage 3) en er heeft een controle plaatsgevonden. Er zijn 652 handtekeningen gecontroleerd. Hiervan zijn 13 handtekeningen ongeldig omdat de ondertekenaars niet terug te herleiden waren op het genoemde adres en 5 handtekeningen waren gezet door minderjarigen. De 634 geldige handtekeningen zijn ruim voldoende als steunbetuiging voor het aanvragen van een referendum. Voor een referendum zijn 500 handtekeningen nodig.

Vooroverleg

Op 2 december heeft de griffie vooroverleg gevoerd met de initiatiefnemers van het referendum. Daarin is de stand van het aantal handtekeningen medegedeeld en is aangekondigd dat gestart kon worden met de verdere formele procedure. In dit overleg zijn de verschillende aspecten van het referendum en de vraagstelling besproken. Het resultaat van dit overleg is vevat in deze startnotitie.

Referendumverordening

De gemeenteraad is bevoegd om te bepalen of een referendum wordt gehouden. Dit doet de gemeenteraad op basis van een startnotitie, zoals vastgesteld in artikel 5:3 van de referendumverordening van 23 januari 2006. Indien de raad besluit tot het houden van een referendum is het college van burgemeester en wethouders vervolgens belast met de uitvoering van het raadsbesluit tot

het houden van een referendum. Het college regelt dus alle zaken benodigd om het referendum ook daadwerkelijk te houden, uiteraard met goede afstemming met het presidium, de gemeenteraad, de indieners van het referendumverzoek en de ambtelijke organisatie. De verordening is in processtappen gezet (bijlage 4).

Raadgevend referendum

Bij een raadgevend referendum gaat het initiatief uit van de burger. Het doel van een raadgevend referendum is om de alle kiesgerechtigde inwoners van Steenberg en zich te laten uitspreken over een specifieke kwestie of over een (nog te nemen) besluit van de gemeenteraad en door middel van een verkiezingsuitslag de gemeenteraad te adviseren.

Voordat de vraag voorgelegd kan worden of een raadgevend referendum plaats kan vinden, moet er aan enkele voorwaarden uit de referendumverordening worden voldaan, zoals ook opgenomen in artikel 3 en artikelen 5:1 en 5:3 van de verordening. Deze artikelen geven onder andere aan dat het niet mogelijk is om een referendum aan te vragen over bijvoorbeeld persoonlijke kwesties zoals benoemingen en ontslagnemingen, over de begroting of over kwesties waarvoor bezwaar en beroep open staan. Verzoeken die ingediend worden, worden besproken door de raad, behoudens dat een voldoende aantal handtekeningen zijn ingezameld en er geen belemmering is vanwege één van de uitzonderingsgronden. De uitzonderingsgronden zijn ook van belang bij het formuleren van de vragen.

De indieners van het referendum vragen aan de gemeenteraad om de inwoners van de gemeente Steenberg en zich uit te laten spreken over de opvang van asielzoekers en statushouders. Om het verzoek tot het houden van een referendum te ondersteunen hebben zij, via door gemeentewege verstrekte formulieren, meer dan de benodigde geldige 500 handtekeningen overhandigd. Gelet op de genoemde artikelen zijn er vanuit de verordening geen belemmeringen om het referendum plaats te laten vinden.

De uitslag van een raadgevend referendum is niet bindend. Volgens de wet is het niet mogelijk om door middel van een referendum een besluit van de gemeenteraad te corrigeren en zijn raadsleden ook niet verplicht om consequenties te verbinden aan de uitslag van het referendum. In de Grondwet staat dat de Nederlandse volksvertegenwoordigers hun taak zonder last moeten kunnen uitvoeren, wat betekent dat er van een bindend referendum geen sprake kan zijn. Het is aan de gemeenteraad, en dus aan de individuele raadsleden, vrij om af te wegen in hoeverre zij zich aan de uitslag van het referendum gebonden voelt en welke consequenties zij aan de uitslag wil verbinden.

Formulering van de vraagstelling van het referendum

Het doel van het referendum is tweeledig. Enerzijds is het de intentie van de indieners om de bevolking de kans te geven zich uit te spreken over de opvang van asielzoekers en statushouders (c.q. over het raadsbesluit van 25 november 2015). Anderzijds wordt met een raadgevend referendum bedoeld om de gemeenteraad een uitslag te geven *'waar de raad ook iets mee kan'*.

Eén simpele ja of nee vraag volstaat dus niet. De referendumverordening biedt echter de mogelijkheid om meerdere vragen te stellen.

In aanloop naar het opstellen van deze notitie en het formuleren van de vraagstelling heeft nadrukkelijk overleg plaatsgevonden met de indieners van het referendumverzoek. Uit dit overleg is gekomen dat, ook gelet op de vraagstelling in het indieningsverzoek, twee centrale vragen aan de inwoners gesteld zal worden. Aan de inwoners van Steenberg en zal gevraagd worden zich uit te spreken over (1) de opvang van asielzoekers en (2) het besluit van de gemeenteraad van 25 november 2015 betreffende statushouders. Om de uitslag te kunnen specificeren en nader te kunnen duiden, worden subvragen gesteld.

In de verordening is de vraagstelling losgekoppeld van het besluit over de startnotitie en het wel of niet toestaan van het referendum. Het tijdpad van de verordening volgend zou u 8 weken voorafgaande aan het referendum (de raadsvergadering van januari) een besluit dienen te nemen over de vraagstelling.

Om een goede afweging te kunnen maken over de vraag of een referendum plaats kan vinden, is gemeend dat de vraagstelling daarin van wezenlijk belang is. Aan u wordt gevraagd om het besluit over de vraagstelling te combineren met uw besluit over het houden van het referendum.

In de raadsvergadering van 25 november heeft u door middel van amendement het volgende besluit vastgesteld:

'Zo het COA een beroep doet op de gemeente Steenbergen, aan te geven in principe mogelijkheden te zien om, naast de door het Rijk opgelegde taakstelling, maximaal 100 personen met een verblijfsstatus, bestaande uit gezinnen voor de duur van maximaal 6 maanden en naar evenredigheid verspreid over meerdere locaties binnen de gemeente Steenbergen op te nemen'.

Uw besluit is te ontleden in vier variabelen waarover vragen gesteld kunnen worden: het aantal statushouders, de samenstelling van de groep statushouders, de duur van de opvang en de locaties. De indieners hechten eraan dat de vraag zich beperkt tot de vraag of men zich kan vinden in uw besluit en de aantallen, met dien verstande dat geen vraag gesteld kan worden over de door de provincie opgelegde taakstelling. Volgens de referendumverordening kan geen vraag gesteld worden over de uitvoering van een besluit van het Rijk of de provincie en waarbij de raad geen beleidsvrijheid heeft (artikel 3, sub g.).

Dat brengt tot de volgende vragen:

1. Vindt u dat de gemeente Steenbergen asielzoekers dient op te vangen?	
☐ Nee	☐ Ja, maar niet meer dan 1% van de bevolking van Steenbergen (maximaal 250). ☐ Ja, ongeacht het aantal personen.
2. Bent u het eens met het besluit van de gemeenteraad van Steenbergen van 25 november 2015?	
☐ Ja	☐ Nee, want ik wil dat de gemeente - naast de opgelegde taakstelling - geen extra statushouders opneemt. ☐ Nee, want ik wil dat de gemeente - naast de opgelegde taakstelling - tot 1% van de bevolking van Steenbergen opneemt (maximaal 250). ☐ Nee, want ik wil dat de gemeente - naast de opgelegde taakstelling - een onbeperkt aantal statushouders opneemt.

Met de initiatiefnemers is ook gesproken over de communicatie en voorlichting over het onderwerp. Hiervoor verwijzen wij u korthedshalve naar het hoofdstuk communicatie.

Toepassingsgebied, geldigheid en verkiezingsdatum

Artikel 12 van de referendumverordening geeft aan dat stemgerechtigden zijn degenen die op de drieënveertigste dag vóór de dag waarop het referendum wordt gehouden, kiesgerechtigd zijn. Dit is overeenkomstig de Kieswet. Net als bij reguliere verkiezingen worden de stemgerechtigden door middel van een oproepkaart uitgenodigd om te gaan stemmen.

Het referendum kan als geldig worden beschouwd als meer dan vijfentwintig procent van de kiesgerechtigden een stem heeft uitgebracht.

Op 6 april 2016 wordt er een referendum georganiseerd over het Associatieverdrag tussen de Europese Unie en Oekraïne. Volgens de verordening dient het referendum plaats te vinden binnen vier maanden na

het besluit over de startnotitie. In overleg met de indieners is overeengekomen om dit referendum gelijktijdig met het reeds geplande referendum te laten plaatsvinden, dit omwille van efficiëntie en kostenbesparing. U wordt voorgesteld deze datum vast te stellen als verkiezingsdatum.

Financiën

De raad stelt, na besluit tot het houden van een referendum, een budget beschikbaar voor voorlichting en organisatie. Daarnaast wordt aan de initiatiefnemers een tegemoetkoming verstrekt. Hieronder vindt u een uitwerking van de kosten.

Het organiseren van een verkiezing kost de gemeente gemiddeld € 20.000,- tot € 25.000,-. Dit is inclusief de presentiegelden van de leden van de stembureaus). De meerkosten voor het houden van het referendum op dezelfde datum zijn € 6.000,-. Dit bedrag bestaat voornamelijk uit de drukkosten van de stembiljetten en extra oproepkaarten.

Volgens de verordening stelt het college een financiële ondersteuning aan de initiatiefnemers ter beschikking voor het voeren van campagne voor het referendum. Deze financiële ondersteuning is bedoeld voor het drukken van posters, flyers en overige promotiemiddelen. Hiervoor wordt voorgesteld een bedrag van € 2.500,- beschikbaar te stellen.

De gemeente dient de inwoners tijdig en goed te informeren over het referendum. Een ontwerpbureau zal ingeschakeld worden om ondersteuning te verlenen bij de opmaak van het voorlichtingsmateriaal. Hierbij wordt gedacht aan de ontwikkeling van een huis-aan-huis folder en voorlichting via de website. De kosten hiervoor worden geraamd op € 5.000,-.

U wordt gevraagd uit de post onvoorzien een bedrag van € 13.500,- beschikbaar te stellen en dit te verwerken bij de behandeling van de perspectiefnota.

Communicatie

De communicatie over dit referendum zal voornamelijk praktische en inhoudelijke voorlichting over het referendum behelzen. In de communicatie naar de burger zal met name aandacht worden besteed aan wat een referendum is, wanneer het referendum plaatsvindt, wat de vraagstelling is, waar mensen kunnen stemmen, wie er mogen stemmen en wat er met hun stem gebeurt.

Naast de praktische informatie zal er ruimte zijn voor een stuk voorlichting, bijvoorbeeld wat het verschil is tussen een vluchteling en een statushouder en wat de beleidsvrijheid van de gemeente is. Met name dit laatste is van belang omdat het niet een algemeen bekend gegeven is dat de gemeente als het gaat om opvang zich aan wettelijke voorschriften en taakstelling dient te houden. Dit stukje voorlichting is van belang zodat mensen niet met een verkeerde verwachting gaan stemmen of teleurgesteld raken over wat de gemeenteraad met de uitslag kan doen.

Verder zal informatie over het referendum verstrekt worden via de gebruikelijke communicatiekanalen van de gemeente; de website van de gemeente, BN/De Stem, de Steenbergse Bode, Steenbergse Courant, Kijk op Steenbergen en via sociale media. Waar mogelijk zal het streven zijn om bij de communicatie zoveel mogelijk aan te haken met de reeds geplande communicatieactiviteiten in het kader van het reeds aangekondigde referendum.

Planning

Indien u instemt met de startnotitie en de datum voor het houden van de verkiezing, zal midden februari (na carnaval) gestart worden met de voorlichting over de verkiezingen.

In de besluitvormende vergadering van 21 april kan een inhoudelijk besluit genomen worden over de uitslag van het raadplegend referendum.

Voorstel

1. In te stemmen met het houden van een referendum op 6 april 2016.
2. In te stemmen met de formulering van de vragen zoals deze zijn geformuleerd in de startnotitie.
3. Een bedrag van € 13.500,- ter beschikking te stellen voor de dekking van de kosten van het referendum, volgens de verdeling zoals genoemd in deze startnotitie en dit te dekken uit de post onvoorzien.

Hoogachtend namens het presidium,

de griffier

de burgemeester

drs. E.P.M. van der Meer

R.P. van den Belt MBA